

S OPTIMIZMOM U NOVU PETOLJETKU

(Povodom petogodišnjice rada Udruženja za razvoj slobodnog softvera Little Lion)

Početak travnja navršava se pet godina od početka rada Udruženja za razvoj slobodnog softvera Little Lion. Razlog je to da se da se prisjetimo tih dobrih starih vremena kad smo krenuli u ovaj veliki projekt, da napravimo rekapitulaciju onog postignutog, kao i da pokušamo sagledati ono što nas očekuje u budućnosti.

Premda smo o udruženju ovakve vrste i ozbiljnijem bavljenju slobodnim softverom razmišljali i ranije, i premda bi se možda moglo reći da je rad na vlastitoj distribuciji Linuxa prilagođenoj vlastitim potrebama i hrvatskom "okruženju" počeo tokom 2001. tek u travnju 2002. posao je "krenuo". Identificirali smo tada instalacijsku proceduru za Debian 2.2 (Potato), počeli je proučavati, te istraživati mogućnosti njezine modifikacije. Prvi rezultati bili su vlastite shell skripte koje su omogućavale automatsku instalaciju i konfiguriranje odabranih deb paketa, kao i jednostavne modifikacije Debianove instalacijske procedure (dbootstrap). Već negdje u lipnju kreiran je prvi instalacijski CD za jednostavnu "vlastitu verziju" Debiana 2.2 "na konzoli" koji je sadržavao četrdesetak odabranih deb paketa s odgovarajućim konfiguracijskim skriptama.

Kasniji razvoj nije se možda kretao u okvirima zacrtanim na početku jer su ga uslovljavale konkretne životne okolnosti i problemi s kojima smo se susretali u radu na "vlastitoj distribuciji". Tako je pokrenut rad na ddc-u (Debian disk partition creation) koji je nažalost, zbog kompleksnosti (radi se o "problemu skladišta" u jednoj dimenziji) uzeo previše vremena, a da nije dao očekivane rezultate - razvijen je jedan relativno jednostavan heuristički algoritam za koji još uvijek nismo uspjeli dokazati da daje ispravna rješenja u svim mogućim slučajevima, a nejasno je i koliko je algoritam "optimalan", dok sam program nije završen zbog nedostataka u deb paketima koje koristi u svom radu.

Zatim smo se okrenuli starom izazovu koji je godinama odoljevao svim pokušajima da bude ostvaren - izradi knjigovodstvenog programa za obrtnike, manja poduzeća i knjigovodstvene servise. Odlučili smo pritom da program mora moći raditi na bilo kojem 32-bitnom PC-ju, i na konzoli i u terminalu. U tim okolnostima logično je bilo opredijeliti se za programski jezik C uz korištenje biblioteke ncurses, s tim da se izvještaji kreiraju u .tex odnosno .dvi formatu. Premda bi netko, poznavajući probleme na koje smo naišli u radu, te vrijeme koje smo utrošili za dosadašnje, relativno skromne rezultate, mogao pomisliti da je ovo bio promašaj, mi još smo uvijek uvjereni da je ta naša odluka bila ispravna. Uostalom prvi rezultati (oam, program za vođenje evidencije o imovini poduzeća i obračun amortizacije i ogf, program za izradu godišnjeg financijskog izvještaja poduzeća) ostvareni su već nakon 3-4 mjeseca rada. No rad na nešto složenijem modulu obp (knjigovodstvo za obrtnike i obiteljska poljoprivredna gospodarstva) otkrio je probleme u našoj koncepciji, kao i neke probleme i nedostatke samih ncurses. Tada smo odlučili krenuti u izradu vlastitih C/ncurses biblioteka za rad s ncurses formama i menuima koje bi bile dopuna, odnosno unaprijeđenje onih postojećih kao i u izradu L^AT_EX-reports biblioteka pomoću koje bi se pojednostavnio problem "reportinga" u aplikacijama. Prve verzije lnc_menus i lnc_forms libraryja (uz još nekoliko "pomoćnih" C-biblioteka) pojavile su se u drugoj polovici prošle godine s tim da se u slučaju lnc_forms libraryja (koji je neusporedivo kompleksniji od menus libraryja) radi samo o preliminarnoj verziji, bez subformi i nekih opcija koje su potrebne u standardnim knjigovodstvenim aplikacijama. Danas smo u fazi temeljite revizije lnc_forms libraryja koja bi taj program napokon trebala dovesti do "zrelosti" u kojoj bi se bez nekih većih problema mogao koristiti za jednostavno kreiranje složenijih knjigovodstvenih aplikacija, gdje termin "jednostavno" znači da se aplikacija može kreirati jednostavnim editiranjem konfiguracijskih fileova za forme i menue, te kreiranjem potrebnih objekata u bazi podataka uz minimum C-programiranja (a u budućnosti možda i bez ikakvog C-programiranja, odnosno kompajliranja). Rad za L^AT_EX-reports libraryju zasad je tek u početnoj fazi.

Uz rad na knjigovodstvenim aplikacijama isprogramirali smo dvije manje stvari - psl - igru "Ploveća slova" i ttp - txt to tex to pdf converter - koji se može koristiti za pisanje jednostavnijih tekstova u .pdf (ili .tex ili .dvi ili .ps) formatu. Ovaj tekst primjer je dokumenta kreiranog pomoću ttp-a.

Uz to, pokrenuli smo web stranice Udruženja na kojima smo se predstavili i objavili naš Manifest. Stranice su zasad namijenjene više potencijalnim suradnicima i ljudima zainteresiranim za "free (software) filozofiju" nego "običnim" korisnicima softvera, no to će se, nadamo se, promijeniti uskoro. U više smo navrata pokušali pokrenuti kampanje propagande i tražnja novih suradnika, no ovi pokušaji nisu urodili nikakvim rezultatima (čak što više, gubili smo one stare). Svoje ideje izložili smo i u nekoliko eseja koji su uglavnom bili odbijeni u uredništvima kojima su bili poslani. Samo je jedan od njih objavljen u književnom časopisu "Marulić".

Povodom pojavljivanja FINI-nog "Paketa e-usluga" pokušali smo prosvjedovati zbog činjenice da korištenje tih usluga pretpostavlja Windows platformu (i još neke nebulozne uvjete). Na žalost zasad ponovno bez rezultata - primjedba upućena na adresu Hrvatskog udruženja Linux korisnika (HULK) nije naišla ni na kakav odaziv, a razgovor s kolegom koji radi u FINI nije dao nikakve nade u skoro razrješenje tog toliko bitnog problema, kojim ćemo se svakako još koji puta pozabaviti, jer je posve izvan pameti da FINA proglašava Windowse službenim operativnim sistemom hrvatskog gospodarstva i da je bilo kakvo "elektronsko poslovanje" na bilo kojoj Non-Windows platformi praktički nemoguće. Svojim pisanim prosvjedima i apelima borili smo se i protiv nekih drugih makinacija i podvala zagovornika koncepta tzv. "vlasničkog softvera", no ponovno bez ikakvog uspjeha.

Sve u svemu možemo reći da rezultati ostvareni u prvih pet godina rada našeg Udruženja uopće nisu loši. Istina je možda da nismo ostvarili sve ono što smo planirali, ali je isto tako istina da smo ostvarili puno više od onoga što smo očekivali.

Što se budućnosti tiče mislimo da su stvari uglavnom jasne. Ciljevi Udruženja navedeni u našem Manifestu ostaju, no njima treba pridodati i neke nove. Naravno, najprije je potrebno završiti započete projekte, prvenstveno knjigovodstvenu aplikaciju koja bi trebala postati ozbiljan i pouzdan poslovni softver pod GPL licencom, kao i ncurses-libraryje koji bi trebali postati moćan alat za izradu softvera te vrste. Također je potrebno pozabaviti se jednostavnom distribucijom Linuxa koja bi na zadovoljavajući način radila na starim kompjuterima, ali istovremeno koristila nove C-biblioteke odnosno Linux-kernele. Što se tiče "društvenih aktivnosti" Udruženje bi svakako trebalo pokrenuti energičniju akciju propagande slobodnog softvera i slobodnih ideja uopće, osobito među mladima kojima bi ovakvi životni interesi i ukupni "životni stil" pružili novu perspektivu koje u "vladajućem sistemu" nema uopće. U daljoj projekciji moglo bi se možda razmišljati ideji "Neovisne Debian komune", no to je nešto od čega nas dijele možda i desetljeća.

Recimo na kraju da, što se samog slobodnog softvera tiče, događaji u nekim azijskim i latinoameričkim zemljama, pa i zemljama Evropske Unije (Španjolska, Francuska) pokazuju da ova vrsta softvera više nema nikakve alternative. Uostalom čak je i hrvatski Ured za informatizaciju izdao neke preporuke za korištenje slobodnog softvera u javnim službama. Premda je ta inicijativa očito rezultat pritiska od strane EU, ona ipak predstavlja još jednu dobru vijest. I ukupna svjetska ekonomsko - politička situacija i njeni trendovi uvjeravaju nas da će u aktualnim globalnim sukobima zagovornika slobodnih ideja sa snagama koje ljudsku misao još uvijek drže u okovima raznih "licenci", "patenata", "autorskih prava", raznih ugovora, dogovora, dozvola i zabrana, te svakojakih pseudoznanstvenih mitova i legendi, sile mraka napokon biti zbrisane sa povijesne scene.

Na osnovi svega ovoga skupa zaključujemo da ima puno razloga za zadovoljstvo. Slobodni softver i "slobodne ideje" nezadrživo osvajaju svijet donoseći novu nadu posrnulom čovječanstvu. Pred nama je jedno novo uzbuđljivo vrijeme čijim dostignućima i sami trebamo doprinijeti.

Krećemo dakle s optimizmom u novu petoljetku!

Udruženje za razvoj slobodnog softvera Little Lion